

Dr hab. n med. Marzena Samardakiewicz, prof. UMLub

Zakład Psychologii
Katedry Psychospołecznych Aspektów Medycyny
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Ul. Chodźki 7, 20-093 Lublin
marzena.samardakiewicz@umlub.pl

Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego

***Pana dr n. med. Krzysztofa Sobczaka w postępowaniu o nadanie stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk
o zdrowiu w dyscyplinie nauk o zdrowiu.***

I. SYLWETKA HABILITANTA

Dr n. med. Krzysztof Sobczak ma bardzo wszechstronne wykształcenie. Ukończył: 1 Filozofię na Uniwersytecie Gdańskim (magisterium, 2002), 2. Teologię na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (magisterium, 2005 r.), 3. Studia podyplomowe z przedsiębiorczości i edukacji ekonomicznej na Uniwersytecie Gdańskim (Dyplom ukończenia, 2007). Stopień doktora nauk medycznych uzyskał w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym na podstawie rozprawy doktorskiej (Gdańsk, 2011).

Z Gdańskim Uniwersytetem Medycznym jest związany od 2007 r., początkowo jako doktorant w Zakładzie Historii i Filozofii Nauk Medycznych (2007-2011), potem asystent w Zakładzie Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej (2011-2016). Ciągły rozwój naukowy i organizacyjny dr Krzysztofa Sobczaka dokumentuje dalsza ścieżka rozwoju jego kariery: od 2016 - adiunkt w Zakładzie Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej, w latach 2018-2020 - p.o. kierownika Zakładu Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej i wreszcie od 2021 utworzenie i kierowanie Pracownią Komunikacji Medycznej przy Zakładzie Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej.

Przebieg ścieżki rozwoju naukowego, wszystkie podejmowane aktywności badawcze, dydaktyczne i organizacyjne Pana dr Krzysztofa Sobczaka są ściśle związane z głęboko humanistycznym podejściem mającym swoje źródło w jego szerokim wykształceniu.

II. OCENA OSIĄGNIĘCIA, O KTÓRYM MOWA W ART. 219 UST. 1 PKT 2B

OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO DR N MED. KRZYSZTOFA SOBCHAKA PT: **POSZUKIWANIE SKUTECZNYCH METOD PRZEKAZYWANIA NIEKORZYSTNYCH INFORMACJI MEDYCZNYCH NA PODSTAWIE BADAŃ DOŚWIADCZEŃ PACJENTÓW, LEKARZY I STUDENTÓW MEDYCYNY.**

Przekazywanie niekorzystnych/złych informacji pacjentowi (ang. *breaking bad news*) jest jednym z najtrudniejszych zadań, przed którymi muszą stanąć pracownicy ochrony zdrowia. Umiejętność komunikacji medycznej jest kluczowym elementem skutecznej opieki zdrowotnej. Obejmuje ona szeroki zakres umiejętności komunikacyjnych, które są niezbędne zarówno w kontakcie z pacjentami, jak i w pracy z innymi pracownikami ochrony zdrowia.

Podkreśla się, że sposób w jaki przekazywane są złe informacje, ma ogromne znaczenie dla pacjenta i może znacząco wpłynąć na jego zdolność do radzenia sobie ze stresem oraz podejmowania decyzji dotyczących dalszego leczenia. Z tego względu w curriculum studiów wielu kierunków medycznych w kolejnych programach coraz więcej miejsca poświęcano na uczenie komunikacji medycznej/klinicznej przyszłych pracowników medycznych, a w szczególności przyszłych lekarzy. W najnowszym programie dla kierunku lekarskiego, obowiązującym już od przyszłego roku akademickiego na nabywanie umiejętności komunikacji medycznej przewidziano 120 godzin dydaktycznych oprócz wielu godzin przeznaczonych na realizację innych efektów uczenia z grupy D: NAUKI BEHAWIORALNE I SPOŁECZNE Z ELEMENTAMI PROFESJONALIZMU I KOMUNIKACJI, Z UWZGLĘDNIENIEM IDEI HUMANIZMU W MEDYCYNIE. Problemem pozostaje nadal efektywność uczenia komunikacji medycznej. Podejmowane są różne formy i metody przekazu treści i szkolenia przyszłych lekarzy.

Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe dr Krzysztofa Sobczaka doskonale wpisuje się w ogromne zapotrzebowanie na wiedzę i możliwości implementowania wyników badań z obszaru komunikacji medycznej. Na osiągnięcie naukowe składa się 5. artykułów, przy czym 4. z nich znajdują się na liście Journal Citations Report, a wszystkie artykuły ukazały się w czasopiśmie znajdujących się w wykazie MEiN. Sumaryczny wskaźnik wynosi **IF = 13.698**, a sumaryczna punktacja MEiN w latach 2016-2023 wyniosła **310 pkt.** W czterech pracach dr Krzysztof Sobczak jest pierwszym autorem i autorem korespondencyjnym, autorem równorzędnym w pozostałej publikacji z cyklu.

Całość osiągnięcia łączy jasno postawiony cel badawczy: **analiza perspektywy pacjentów i profesjonalistów zdrowia, odnoszących się do sytuacji związanych z przekazywaniem i otrzymywaniem niekorzystnych informacji medycznych.** Habilitant podejmuje się próby scharakteryzowania szeregu czynników o charakterze psychospołecznym wpływających na jakość komunikacji medycznej w tych obszarach. Ma to doprowadzić do zaproponowania rozwiązań prowadzących do podnoszenia jakości notyfikacji niekorzystnych informacji. Jednocześnie zakłada, że każda możliwość modelowania kompetencji komunikacyjnych w edukacji medycznej nie tylko może podnieść efektywność oddziaływań medycznych, ale również skutkować

obniżeniem napięcia emocjonalnego lekarzy i pacjentów, co przekładać się będzie na ich zdrowie i jakość życia.

Wprowadzenie do opisu najważniejszych wyników uzyskanych w ramach osiągnięcia naukowego poprowadzone jest z perspektywy socjologii medycyny, dając ogłęd zachodzących przemian społeczno-kulturowych (1.zmian w zakresie stosunków społecznych (np.: dekonstrukcja paternalizmu, zmiany pokoleniowe), 2.rozwoju medycyny, 3.postrzegania choroby przez pacjentów). Habilitant przedstawia definicję „niekorzystnej informacji medycznej” jako *każdej wiadomości, która bezpośrednio lub pośrednio skutkuje negatywną zmianą w życiu pacjenta i w sposób trwały obniża jakość jego życia, wymaga stałego lub długoterminowego leczenia, czy też jest terapią ukierunkowaną na łagodzenie bólu*. Dokonuje również przeglądu badań dotyczących: 1.wpływu niewłaściwej notyfikacji niekorzystnych wiadomości na percepcje choroby przez pacjentów i ich decyzje prozdrowotne, 2. zależności pomiędzy poziomem umiejętności komunikacyjnych lekarzy a rezultatami terapeutycznymi, 3.zasad budujących właściwą relację (empatyczna postawa, używanie zrozumiałego języka itd.), 4.związku pomiędzy dostarczaniem niekorzystnych wiadomości a dużym doświadczeniem stresu i obciążeniem psychofizycznym.

Wyniki badań uzyskane przez dr Krzysztofa Sobczaka w cyklu badań w obszarze umiejętności komunikacji medycznej lekarzy wskazują na występowanie szeregu deficytów w przygotowaniu lekarzy do przekazywania niekorzystnych informacji w postaci: 1.braku wypracowanych strategii radzenia sobie ze stresem towarzyszącym przekazywaniu niekorzystnych informacji, 2.niedostatecznej świadomości, że sposób przekazywania niekorzystnych informacji pacjentom wpływa na decyzje pacjentów o kontynuacji leczenia, zmiany lekarza prowadzącego, zaprzestaniu leczenia, 3.nieuwzględniania oczekiwań pacjentów (aktywnego włączania w proces leczenia, dzielenia się wątpliwościami), 4.braku świadomości związku relacja lekarz-pacjent w momencie komunikowania niekorzystnej diagnozy a pozytywne zachowania terapeutyczne pacjentów, wzrost zaufania do lekarzy, 5.poznania, że jakość przekazywania niekorzystnych informacji zależy nie tylko od umiejętności komunikacyjnych, ale również od kontekstu emocjonalnego.

Szczególnie ważne jest udokumentowanie wagi znajomości przez lekarzy kontekstu emocjonalnego podczas przekazywania niekorzystnych wiadomości medycznych. Podkreślenia wymaga, że sama wiedza na temat modeli przekazywania niekorzystnych wiadomości oraz osobiste doświadczenia w tym zakresie mogą być niewystarczające do właściwej notyfikacji złych wiadomości. Istotne znaczenie ma umiejętność radzenia sobie z napięciem emocjonalnym związanym z dostarczaniem niekorzystnych wiadomości.

W odpowiedzi na stwierdzone deficyty w przygotowaniu lekarzy do notyfikacji niekorzystnych wiadomości pacjentowi, dr Krzysztof Sobczak opracował i opublikował narzędzia służące poprawie tych umiejętności: 1.Protokół „CONNECT” (Int J Gen Med,2022, komentarz nie włączony do osiągnięcia naukowego) jako narzędzie do przekazywania niekorzystnych informacji na odległość (**MEiN = 70. IF = 2.466**); 2.koncepcja przekazywania niekorzystnych wiadomości w oparciu o metodę dialektyczną (Medycyna Paliatywna/Palliative Medicine, 2021; **MEiN = 20**); 3. stworzenie programu Med-Kom (praktyczny trening kompetencji komunikacyjnych oraz psychoemocjonalnych związanych z przekazywaniem niekorzystnych wiadomości)

(Wyd. Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Gdańsk 2023; **MEiN=20**).

III OCENA AKTYWNOŚCI, O KTÓREJ MOWA W ART. 219 UST. 3

1. OCENA DOROBKU NAUKOWEGO

Sumaryczny wskaźnik dorobku naukowego po uzyskaniu stopnia doktora:

A/ z osiągnięciem naukowym

MEiN 1827 pkt. oraz IF = 36.423

Indeks H dla tych prac wg. Web of Science = 4; Scopus = 4

b/ z wyłączeniem osiągnięcia naukowego

MEiN 1582 pkt. oraz IF = 22.725.

Zainteresowania badawcze dr Krzysztofa Sobczaka koncentrują się wokół problemów związanych z psychospołecznymi aspektami jakości komunikacji medycznej oraz socjologii medycyny i filozofii. Dorobek naukowy obejmuje 4 obszary: 1. *Psychospołeczne czynniki warunkujące jakość komunikacji medycznej*; 2. *Wybrane aspekty relacji między personelem medycznym a pacjentami chorującymi na otyłość*; 3. *Czynniki kształtujące poziom empatii wśród studentów medycyny*; 4. *Wybrane badania z zakresu socjologii wiedzy, bioetyki, socjologii medycyny i edukacji filozoficznej*. W każdym z tych obszarów powstawały ważne publikacje poszerzające zakres wiedzy w danym obszarze. Przez co dr Krzysztof Sobczak wypracował pozycję eksperta, a szczególnie w dziedzinie komunikacji medycznej w zakresie przekazywania niekorzystnych informacji.

2. REALIZACJA PROJEKTÓW NAUKOWO-BADAWCZYCH

Zwraca uwagę ogromna aktywność naukowo-badawcza habilitanta: od czasu obrony pracy doktorskiej w roku 2011 uczestniczył w 23 projektach naukowych, w większości z nich pełniąc funkcję kierowniczą: 1. projekty prowadzone w obszarze badań statutowych Zakładu Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej; 2. aktywności badawcze wynikające ze współpracy naukowej z innymi ośrodkami naukowymi, w tym współpraca międzynarodowa (Uniwersytet Normadzki w Cean, Francja); 3. kierowanie i wdrażanie w obszar badań naukowych studentów i początkujących naukowców w ramach prac Studenckiego Koła Naukowego (od 2019 r.).

3. ZŁOŻONE WNIOSKI W RAMACH KONURSÓW NARODOWEGO CENTRUM NAUKI

Habilitant podejmuje próby uzyskania finansowania badań ze źródeł zewnętrznych w ramach trybu konkursowego (5. przygotowanych wniosków przygotowanych i zgłoszonych, przy czym 4. niezakwalifikowane do finansowania; jeden w trakcie procesu oceny).

4. POZOSTAŁE WYZNACZNIKI DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

Dr Krzysztof Sobczak jest **aktywnym recenzentem**, także w czasopiśmie o wysokim współczynniku wpływu (IF=3.263). Prowadzi **badania we współpracy** z licznymi ośrodkami w kraju i za granicą (Uniwersytetu Normadzkiego w Cean, Francja). Współpraca dotyczyła zagadnień związanych z psychospołecznymi aspektami komunikacji w obszarze edukacji medycznej i

ochronie zdrowia. Dodatkowo habilitant współpracuje z Rzecznikiem Praw Pacjenta oraz fundacjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz pacjentów (m.in. Hospicjum pw. św. Ojca Pio w Pucku, Fundacją Hospicjum Onkologicznego św. Krzysztofa w Warszawie oraz Domem Hospicyjno-Opiekuńczy w Darłowie). Ponadto jest aktywnym **członkiem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Medycznej**. Z uwagi na swoje kompetencje został **zaproszony do udziału w międzynarodowym konsorcjum naukowym**, które przygotowuje wniosek w ramach programu badań i innowacji Unii Europejskiej HORYZONT (Projekt wniosku, pod roboczym tytułem: „HealthSpaces4all – Health Spaces for migrants in vulnerable situations and all.” koordynuje prof. Jutta Bissinger, Department of Geography and Spatial Planning Université du Luxembourg, a deklarację współpracy złożyło 18 partnerów z ośrodków badawczych z krajów Unii Europejskiej). Dr Krzysztof Sobczak **czynnie uczestniczy w konferencjach naukowych**, także międzynarodowych zarówno w roli prelegenta, jak i prowadzącego sesje i występował w roli członka komitetu organizacyjnego.

IV DZIAŁANOŚĆ DYDAKTYCZNA

Habilitant prowadzi kształcenie studentów na trzech wydziałach Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego (nauk o zdrowiu, farmaceutycznym, lekarskim) z zakresu: 1. Socjologii i psychologii (*Socjologia medycyny (WL), Psychologia i socjologia (WF)*; 2. Filozofii, etyki i bioetyki (*Filozofia, Filozofia z elementami antropologii, Filozofia i podstawy etyki, Historia etyki z elementami filozofii, Etyka, Logika – Wydziału Nauk o Zdrowiu (WNoZ)*); 3. Nauk pedagogicznych (*Pedagogika specjalna, Andragogika, Dydaktyka - WNoZ*). Uczestniczy w modyfikacji programów kształcenia, w latach 2018-2020 pełnił funkcję kierownika dydaktycznego wszystkich przedmiotów obowiązkowych realizowanych przez Zakład Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej. Jest autorem programów nauczania przedmiotów fakultatywnych prowadzonych na Wydziale Lekarskim. Jego działalność dydaktyczna jest wysoko oceniana przez studentów.

Dr Krzysztof Sobczak był promotorem 34 prac magisterskich oraz jednej pracy licencjackiej, na kierunku pielęgniarstwa, położnictwa, fizjoterapii i zdrowia publicznego.

W roku 2019 został opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Komunikacji Medycznej.

W ramach funkcjonowania Pracowni Komunikacji Medycznej organizuje i kieruje projektem rozwoju kompetencji komunikacyjnych dla studentów GUMed-u „MedKom” (<https://informator.gumed.edu.pl/505>), który odbywa się pod honornym patronatem Rektora GUMed-u oraz Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu. Jest autorem koncepcji kształcenia w ramach cyklu szkoleń i warsztatów terapeutycznych organizowanych w pracowni we współpracy z instytucjami zewnętrznymi oraz aktorami Teatru Wybrzeże.

V DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Dr Krzysztof Sobczak jest członkiem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Medycznej oraz Polskiego Towarzystwa Psychoonkologicznego. Został powołany do Zespołu przy Rzeczniku Praw Pacjenta ds. przeciwdziałania dyskryminacji osób chorujących na otyłość. Należy do X obszaru i zespołu badawczego „Integrated and palliative care, quality of life, survivorship” Priorytetowego Obszaru

Badawczego w ramach programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” GUMed-u. Uczestniczył jako konsultant w międzynarodowym projekcie European Federation of Psychology Students' Associations (EFPSA) oraz w spotkaniu konsultacyjno-eksperymentalnym dotyczącym komunikacji z pacjentem w punkcie szczepień (projekt Narodowego Centrum Badań i Rozwoju „Budowanie zaufania do szczepień ochronnych z wykorzystaniem najnowszych narzędzi komunikacji i wpływu społecznego – Med Fake”).

Prowadzi wykłady upowszechniające naukę dla wielu jednostek i gremiów.

Jego działalność została zauważona i została przedstawiona do nagrody KEN i Rektora GUMed.

VI PODSUMOWANIE

W podsumowaniu oceny osiągnięcia naukowego oraz całokształtu dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Krzysztofa Sobczaka stwierdzam, że:

1. **Osiągnięcie naukowe** przedstawione do oceny składa się z 5 artykułów, przy czym 4 z nich znajdują się na liście Journal Citations Report, a wszystkie artykuły ukazały się w czasopiśmie znajdującym się w wykazie MEiN. Sumaryczny wskaźnik wynosi **IF = 13.698**, a sumaryczna punktacja MEiN w latach 2016-2023 wyniosła **310 pkt**. W czterech pracach dr Krzysztof Sobczak jest pierwszym autorem i autorem korespondencyjnym, autorem równorzędnym w pozostałej publikacji z cyklu. Całość stanowi zwarty cykl prac, połączonych tematycznie, który doskonale wpisuje się w ogromne zapotrzebowanie na wiedzę i możliwości implementowania wyników badań z obszaru komunikacji medycznej. Badania w cyklu stanowią kontynuację wcześniejszych zainteresowań Doktora Krzysztofa Sobczaka i są wyrazem jego głębokiego zaangażowania badawczego w zgłębianie czynników składających się na jakość komunikacji medycznej. Badania mają liczne implikacje praktyczne w postaci opracowanych narzędzi edukacyjnych poprawiających jakość umiejętności komunikacji medycznej. Zarówno wyniki badań, jak ich aspekt aplikacyjny stanowią o wysokiej jakości osiągnięcia naukowego. W świetle stwierdzanych dysfunkcji w zakresie notyfikacji niekorzystnych informacji u przedstawicieli zawodów medycznych stanowi to o znaczącej wartości osiągnięcia.

Stwierdzam zatem, że osiągnięcie naukowe dr Krzysztofa Sobczaka w pełni spełnia wymogi ustawowe stawiane rozprawom habilitacyjnym oraz odpowiada kryterium oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

2. Dorobek naukowy, dydaktyczny, organizacyjny potwierdza ogromną aktywność badawczą, dydaktyczną i organizacyjną Habilitanta. Wskazane obszary badawcze, doskonale realizowana, efektywna współpraca ogólnopolska i międzynarodowa, angażowanie różnych grup interesariuszy zewnętrznych wskazują na ogromny potencjał dr Krzysztofa Sobczaka. Aktywność edukacyjna, prowadzenie wykładów otwartych, szkoleń, warsztatów dla różnych grup odbiorców potwierdzają ogromne zasoby Habilitanta. Dodatkowym potwierdzeniem dojrzałości naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej jest udział w gremiach eksperckich i występowanie w roli konsultanta i propagatora wiedzy z zakresu komunikacji medycznej. **Całokształt działalności spełnia ustawową definicję osiągnięcia naukowego na stopień naukowy doktora habilitowanego.**

Podsumowując, bardzo wysoko oceniam formalną, merytoryczną i metodologiczną stronę dorobku naukowego dr n. med. Krzysztofa Sobczaka. W wielu obszarach działalności wykazuje się innowacyjnością, poszukuje rozwiązań całościowych i kompleksowych. W stosunkowo krótkim czasie Habilitant rozwinął wiele aktywności, stworzył narzędzia edukacyjne, które są uznawane i szeroko stosowane. Jest otwarty na nowe rozwiązania, doskonali swoje umiejętności, co doprowadziło do osiągnięcia poziomu eksperta. Dorobek naukowy jest znaczący, osiągnięcia naukowe mają oryginalny i spójny charakter i stanowią wartościowy wkład do medycyny, nauk o zdrowiu i zdrowia publicznego.

Całość uprawnia do wydania w pełni pozytywnej oceny i stwierdzenia, że zarówno pod względem formalnym, jak i wartości poznawczej, całościowy dorobek naukowy dr Krzysztofa Sobczaka spełnia ustawowe wymagania i warunki o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie Nauk medycznych i Nauk o Zdrowiu w dyscyplinie Nauki o Zdrowiu.

*Dr hab. n med. Marzena Samardakiewicz, Prof. UMLub
Zakład Psychologii Katedry Psychospołecznych Aspektów Medycyny,
Uniwersytet Medyczny w Lublinie*

